

Länsstyrelsen
Västerbotten

Förklaring

Datum
2010-02-01

Ärendebeteckning
432-546-2010
Arkivbeteckning

1(3)

Sveaskog AB
Ulf Andersson
Box 71
921 22 LYCKSELE

Förklaring att kronolägenheten Zakrisbo, beläget på fastigheten Olsberget 1:1, Sorsele socken och kommun, Västerbottens län, har övergått till att bli byggnadsminne enligt Kulturminneslagen

(3 bilagor)

FÖRKLARING

Länsstyrelsen förklarar, enligt 3 kap. 7§ Lagen (SFS 1988:950) om kulturminnen m.m. att kronolägenheten Zakrisbo har övergått till att bli byggnadsminne enligt nämnda kapitel.

SKYDDSBESTÄMMELSER

1. De på bifogade karta markerade och med nr 1-11 numrerade byggnaderna får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
2. I byggnadernas inre får ingrepp inte göras i stomme, planlösning eller äldre fast inredning.
3. Byggnaderna ska underhållas så att de inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten ska planeras i samråd med Länsstyrelsen och utföras med traditionella material och metoder på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.
4. Det på bifogade situationsplan med särskild linje avgränsade skyddsområdet får inte ytterligare bebyggas. Det ska hållas i sådant skick att miljöns utseende och karaktär inte förvanskas.

Om det av särskilda skäl är nödvändigt att ändra byggnadsminnet i strid mot skyddsbestämmelserna ska ansökan om tillstånd för detta lämnas till Länsstyrelsen, som enligt Kulturminneslagen får lämna tillstånd till ändring i så fall.

MOTIVERING

Skogstorpet Zakrisbo är i allt väsentligt oförändrat sedan uppförandet. Den samlade bebyggelsen utgör ett välbevarat exempel på hur ett skogstorp kunde se ut, och vittnar tillsammans med de fysiska spåren i omgivande marker om många mödor för livets uppehälle. Möbler, verktyg och bruksföremål, som till stora delar har tillverkats på torpet av dem som bott där, utgör ett särskilt kulturhistoriskt värde för Zakrisbo.

2010-02-09 beslöt Sh
Kerstin Hult FF = BM-reg. Ar. /

KULTURHISTORISK BESKRIVNING

Skogstorpet Zakrisbo ligger på kronoparken Olsberget i Sorsele kommun. Det uppläts 1907 till Johan Holmgren och hans hustru Matilda. Yngste sonen Tyko Holmgren (1908–1994) var den sista som bodde i torpet, fram till 1992, då upplåtelsekontraktet löstes in av dåvarande AssiDomän AB. Namnet på torpet kommer efter Johans far Zakarias (Zakris) Holmgren i Huftasjö.

Torpet Zakrisbo består av bostadshus, ladugård, sommarladugård, fem lador, visthusbod, källarbod och utedass. Bostadshuset uppfördes som en faluröd timrad enkelstuga på grund av gråsten 1908, men byggdes ut till parstuga med trapphus 1928. Elström drogs in 1945 men vatten och avlopp saknas fortfarande. Den timrade ladugården byggdes 1926 och är indelad i fähus, port, foderlada, loge/lider och vedbod. Från ladugården kastades gödseln ut i det fria på gaveln. Ett fristående dass byggdes hörn i hörn med fähuset, vilket sannolikt underlättat den samlade gödselhanteringen. På ladugårdens andra gavel finns en slipsten, vilken fyllt en central funktion i lieslåttern. Sommarladugården av resvirke uppfördes 1934. De tre äldsta ladorna är timrade, medan de två ladorna från 1938 och 1946 är byggda av bräder. Visthusboden är till hälften timrad och till hälften av bräder. Källarboden uppfördes 1911. Samtliga byggnader hade ursprungligen spåntak, men i början av 1990-talet lades trapetskorrugerad plåt ovanpå dessa, förutom på en av ladorna som behöll spåntaket och en lada som har tak av pannplåt. Bostadshusets TRP-tak byttes till spåntäckning 1998. Alla utom en lada är omålade medan övriga byggnader är målade med Falu rödfärg.

Enligt upplåtelsekontraktet hörde till torpet 3,55 ha tomtplats och odlingsmark samt specificerade områden för myr- och rödningsslätter, som i olika grad har börjat växa igen.

Förutom byggnaderna är samtliga möbler, fönster och inredning tillverkade av Johan. Han åkte runt i byarna som snickare, med verktyg som han tillverkat själv och som fortfarande finns bevarade. Även sönerna Sven och Tyko har efterlämnat ett flertal egentillverkade bruksföremål av olika slag.

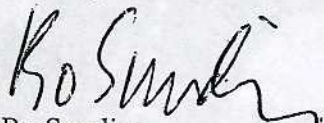
BAKGRUND

Regeringen beslutade den 28 januari 1993 att kronolägenheten Zakrisbo skulle betraktas som statligt byggnadsminne enligt förordningen (1988:1229) om statliga byggnadsminnen m.m. Regeringen fastställde även avgränsningar och skyddsföreskrifter för byggnadsminnet, efter förslag upprättat av Riksantikvarieämbetet. Beslutet skulle egentligen ha fattats innan Domänverket bolagiserades men kom först ett halvår senare. Domänverket bolagiserades den 1 juli 1992 och större delen av verksamheten överfördes då till Domän AB som var helägt av svenska staten. Domän AB förvärvade året efter skogsindustriföretaget ASSI AB och bytte namn till AssiDomän AB. Bolaget sålde sedan industrirelsen medan skogsmarken förvärvades av dotterföretaget Sveaskog AB, som är helägt av svenska staten. Idag ägs Zakrisbo följaktligen av Sveaskog AB,

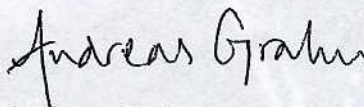
men Sorsele kommun har sedan 1995 arrendekontrakt på torpet och äger alla föremål. Tyko Holmgren skänkte alla inventarier till kommunen mot löfte att Zakrisbo skulle skötas om och visas upp för skolklasser och intresserad allmänhet. Kommunen anlitar Sorsele hembygdsförening för den praktiska skötseln.

När ett statligt byggnadsminne övergår till annan ägare än staten ska det, enligt 3 kap 1 § Kulturminneslagen, automatiskt övergå till att bli byggnadsminne enligt denna lag. Därefter ska länsstyrelsen enligt 3 kap. 7 § Kulturminneslagen utfärda en förklaring om detta och fastställa skyddsbestämmelser för byggnadsminnet. Enligt Riksantikvarieämbetet och Regeringskansliet skedde överlåtelserna 2003-01-01, vilket innebär att Zakrisbo från det datumet skyddas som byggnadsminne enligt Kulturminneslagen.

Detta medför att Länsstyrelsen Västerbotten fortsättningsvis är beslutande i frågor som rör ändring av byggnaderna eller ändringar inom det avgränsade skyddsområdet, samt frågor kring byggnadernas vård och underhåll i enlighet med skyddsbestämmelserna.

Bo Sundin
Länsantikvarie

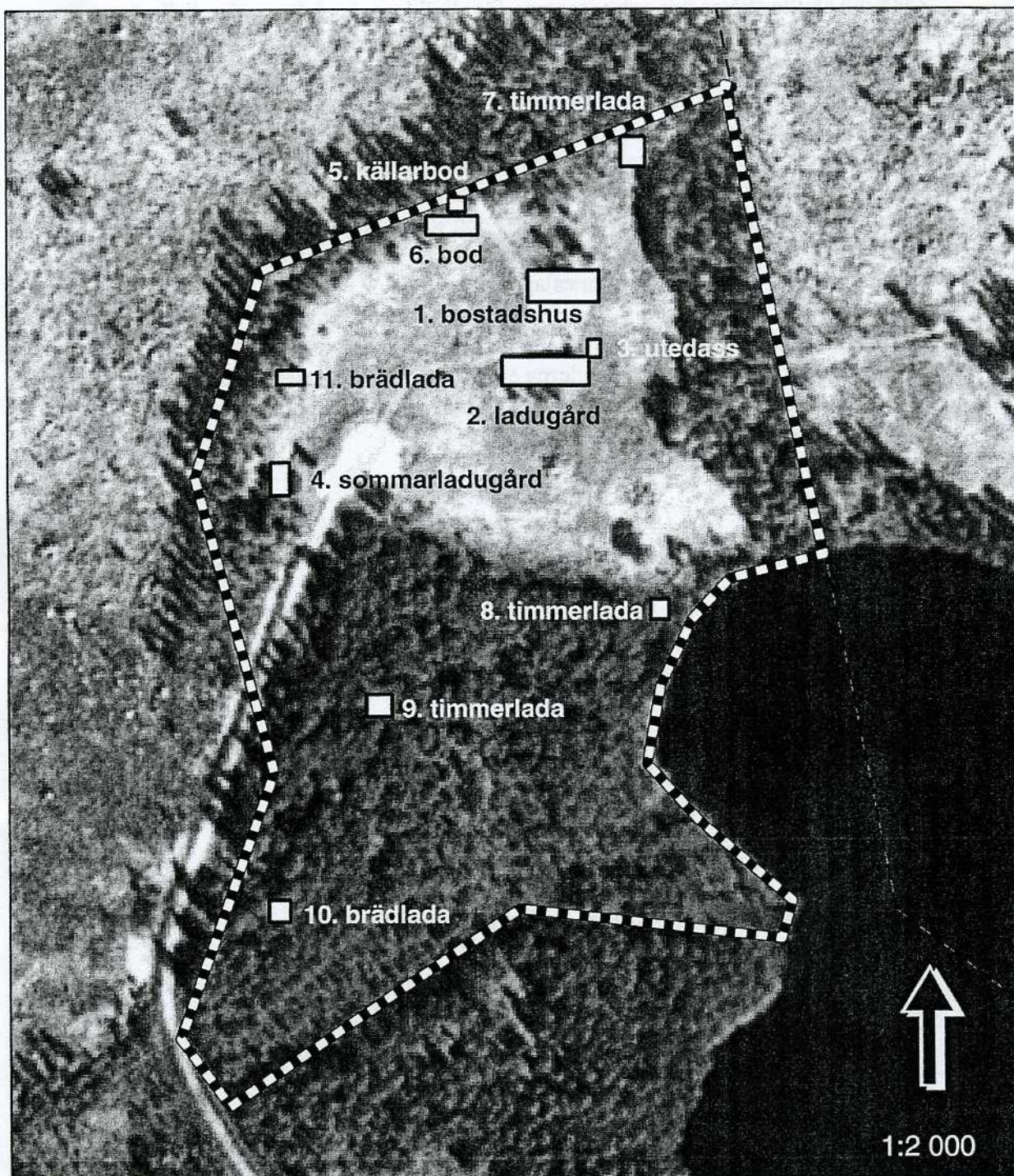

Andreas Grahn
Antikvarie

Bilagor:
Utdrag ur Kulturminneslagen
Situationsplan

Kopia till:
Sorsele kommun, Teknik och Service/Per Lindgren
Sorsele kommun, Samhällsbyggnadsnämnden
Sorsele hembygdsförening, c/o Leif Karlsson, Övre Saxnäs 208, 920 70 Sorsele
Lantmäteriet, Division Inskrivning, Box 371, 931 24 Skellefteå
Västerbottens museum
Riksantikvarieämbetet
Länsstyrelsen/Kulturmiljö

Byggnadsminnet Zakrisbo, Olsberget 1:1, Sorsele socken och kommun, Västerbottens län

 Byggnad som skyddas enligt Kulturminneslagen

 Gräns för skyddsområdet

Koordinater (RT 90):

x 1579158

y 7256556